

LESŁAW HOSTYŃSKI
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
Lublin

Powrót nieobecnego

Struktura pracy Mariusza Turowskiego poświęconej C.B. Macphersonowi jest wyjątkowo rozbudowana. Zwiera *Słowo wstępne*, czternaście rozdziałów ułożonych w trzy główne części, między którymi umieszczonych zostało pięć, jak to nazywa autor, „przerywników”, oraz *Zakończenie*, dodatek zatytułowany *C.B. Macpherson a K. Marks i marksistowska teoria społeczno-polityczna*, bibliografia i indeks (łącznie osobowy i rzeczowy co czyni go mało przejrzystym. Poza tym część rzeczowa indeksu jest zbyt lakoniczna). Całość książki podzielona jest na sześć głównych „sekcji”. Tak dalece posunięta złożoność struktury monografii na pewno nie czyni jej ani przejrzystej, ani jasnej i czytelnej. Owo, moim zadaniem, niepotrzebne skomplikowanie struktury pracy można byłoby co prawda próbować usprawiedliwiać faktyczną złożonością prowadzonych badań, ale cnotą autora winno być dążenie do przejrzystego, jasnego i prostego przekazu. Piszę o „cnocie”, ale odstępstwo od niej nie musi jeszcze być traktowane jako „grzech ciężki”. I tak jest w przypadku rozprawy Turowskiego, ale doprawdy trudno znaleźć jakieś dobre uzasadnienie wprowadzenia do struktury książki „przerywników” czy „sekcji”. Dobrze, że autor jest świadomy, że pięćsetstronicowy rozmiar pracy jest raczej brakiem, a nie zaletą i w *Słowie wstępnym* deklaruje, iż w przyszłości nad ekonomią prowadzenia badań i ich prezentacją postara się zapanować.

W *Słowie wstępnym* Mariusz Turowski twierdzi, że „najważniejszym celem niniejszego przedsięwzięcia jest przedstawienie dorobku C.B. Macphersona i podjęcie próby wykazania ważności jego koncepcji ujęcia losów liberalizmu oraz rozpoznania problemów współczesnej demokracji” (s. 12). Ważnym celem rozprawy Turowskiego jest próba odpowiedzi na pytanie o znaczenie i możliwość reafirmacji interpretacji Macphersona dla współczesnych badań nad myślą polityczną i społeczną. Pragnie zatem spowodować „powrót”, nieobecnego w ostatnich latach, Macphersona do współczesnej myśli i debaty naukowej.

Autor monografii *C.B. Macpherson: „indywidualizm posiadaczy” a dylematy współczesnej ontologii politycznej* stawia recenzenta w niezręcznej sytuacji. Przede wszystkim trudno znaleźć uzasadniony powód nawet bardzo pobieżnego przedstawienia treści pracy, gdyż w ten sposób dodany zostałby kolejny poziom, „omówienie omówienia”. Autor najczęściej odwołuje się do metody polegającej na tym, że przedstawia jakieś stanowisko za pośrednictwem Macphersona, jak na przykład Hobbesa, Milla, Locke’a, Berlina czy Friedmana. Chwalebny wyjątkiem jest rozdział trzynasty, który nie stanowi omówienia interpretacji Macphersona krytyki posesywnego libertarianizmu i liberalnego egalitaryzmu autorstwa Geralda A. Cohena.

Tym, co charakteryzuje monografię Mariusza Turowskiego, jest, delikatnie mówiąc, nieustanne, niekiedy wręcz irytujące „chowanie się” za interpretacjami innych autorów. Brakuje własnego spojrzenia na omawiany, z benedyktyńską wręcz skrupulatnością, materiał. Zwieńczeniem tej metody są „podsumowania” zarówno wewnątrz tekstu *Posesywny indywidualizm od Thomasa Hobbesa do Jamesa Milla: podsumowanie*, jak i w *Zakończeniu: Ontologia polityczna zachodniej demokracji — reafirmacja*. Oba te fragmenty nie stały się dla autora okazją do zajęcia własnego stanowiska, tylko są one odniesieniem do pracy w pierwszym przypadku Julesa Townshenda, a w drugim do publikacji Richarda Tucka *The Rights of War and Peace: Political Thought and the International Order from Grotius to Kant*.

Jasno postawione w *Słowie wstępnym* cele zostały przez Turowskiego w sposób satysfakcjonujący zrealizowane. Monografia rzeczywiście jest teoretyczną rekonstrukcją dorobku intelektualnego C.B. Macphersona. Z powodzeniem odtworzył najważniejsze elementy dorobku kanadyjskiego filozofa. W przekonaniu autora publikacja ta nie miała być, i faktycznie nie jest całościową rekonstrukcją recepcji dorobku Macphersona. Przede wszystkim jest ona pierwszą w światowym piśmiennictwie próbą całościowego ujęcia poszczególnych aspektów tezy o posesywnym indywidualizmie. Turowskiemu udało się w tym względzie ubiec zapowiadaną od kilku lat pracę przeglądową Franka Cunninghama.

Tym, co cechuje nie tylko rozprawę *C.B. Macpherson: „indywidualizm posiadaczy” a dylematy współczesnej ontologii politycznej*, jest wielka znajomość światowej literatury przedmiotu. Z wielką swobodą porusza się po obszarach zarówno zwolenników, jak i przeciwników Macphersona, wykazując dużą determinację w obronie też kanadyjskiego filozofa.

Niewątpliwie na podkreślenie zasługuje jasne i precyzyjne określenie w *Słowie wstępnym* podstawowych kategorii „ontologia polityczna” i „posesywny indywidualizm”. Nie można mieć zastrzeżeń do poprawności językowej ocenianej monografii. Napisana jest poprawną, klarowną polszczyzną, a jedyny mankament stylu pisania Mariusza Turowskiego to nadmierna rozwlekłość narracji czy upodobanie do wręcz barokowych, kwiecistych i długich tytułów publikacji. Pozostaje mieć nadzieję, iż podejmie starania nad wyeliminowaniem tych ułomności.

Na wielkie uznanie zasługuje niezwykle staranny poziom edytorski recenzowanej publikacji. Została ona wydana w pięknej „Złotej Serii” Uniwersytetu Wrocławskiego” w wyniku wygrania przez Mariusza Turowskiego konkursu pod patronatem Rektora. W „Złotej Serii” wydawane są najbardziej wartościowe merytorycznie publikacje naukowców Uniwersytetu Wrocławskiego publikacje będące prestiżową

formą wyróżnienia wybitnego i oryginalnego dzieła naukowego. W moim przekonaniu monografia Mariusza Turowskiego *C.B. Macpherson: „indywidualizm posiadaczy” a dylematy współczesnej ontologii politycznej* w pełni zasłużyła na tego rodzaju wyróżnienie.

Chcąc na koniec odpowiedzieć na pytanie, jaki jest oryginalny wkład rozprawy Turowskiego, należy stwierdzić, iż przybliżył dorobek Macphersona polskiemu czytelnikowi. Publikacja ta jest pierwszą publikacją w polskiej literaturze przedmiotu na ten temat. Ponadto recenzowana rozprawa jest jedyną nie tylko w polskim, lecz także międzynarodowym piśmiennictwie całościową prezentacją poszczególnych aspektów tezy o posesywnym indywidualizmie.